

Analys av avloppsprover rörande narkotika i Trelleborgs kommun 2020 och 2021

1. Inledning

Trelleborgs kommun påbörjade under 2020 provtagning med analys av avloppsvattnet i syfte att på befolkningsnivå kartlägga förekomsten av narkotikaanvändning. Hittills har detta gjorts en gång per år, vid två närliggande datum. För att kunna se trender över tid behöver dock provtagningar och analys göras under ett antal år i följd, som i exempelvis kommunerna Skurup och Klippan.

Denna sortens analys ger en ögonblicksbild och får betraktas som en av pusselbitarna då det handlar om att kartlägga den lokala nulägesbilden gällande narkotika. Exempel på övrig relevant information som kan användas är statistik från Region Skånes folkhälso rapport 2020, Kolada samt Polisens statistik. I början av 2021 gjorde Region Skåne en enkätundersökning i hela Skåne; Folkhälsoenkät Barn och Unga. Det innebär att vi under hösten 2021 får tillgång till ny lokal statistik då det gäller narkotikaanvändning bland elever i årskurs 9 och gymnasiet årskurs 2.

Analyserna ger ingen information om ålder, kön eller hur många individer som använder narkotika. De visar endast att det finns mätbara mängder av narkotika i avloppsvattnet. Det bör hållas i åtanke att 10 personer som tar varsin dos ger samma resultat som en person som tar 10 doser.

Det är svårt att få en total bild kring användningen av olika substanser då inte alla substanser eftersöks vid provtagning, det är också vissa substanser som inte går att mäta vid denna typ av provtagning.

Denna rapport *Analys av avloppsprover rörande narkotika i Trelleborgs kommun 2020-2021* är disponerad enligt följande: den inleds med en beskrivning av hur provtagningen gått till. I avsnitt 2 görs en jämförelse av resultatet från mätningarna i Trelleborgs kommun 2020 samt 2021. I avsnitt 3 redogörs det för i sammanhanget annan relevant information; folkhälso statistik och statistik hämtad från Kolada. I avsnitt 4 följer en kortare sammanställning av vad som är aktuellt inom narkotikaområdet. Rapporten är sammanställd av Karin Jeppsson, samordnare ANDT och barnkonventionen.

För mer information om mätresultat från 2020 samt fördjupad fakta om olika droger, risk - och skyddsfaktorer etcetera, se rapporten *Sammanställning av analysrapporter rörande droger i avloppsvattnet 2020*.

Om provtagningen

Analys av avloppsproverna har genomförts av RISE – Research Institutes of Sweden (tidigare Swetox) som är ett nationellt akademiskt forskningscentrum med ett certifierat laboratorium. De substanser som ingått i analyserna är:

- Cannabis (THCA-metabolit)
- Amfetamin
- Metamfetamin
- Kokain
- Bensoylekgonin (BzE)
- MDMA (ecstasy)
- Tramadol
- ODM-Tramadol
- Ketamin – (nyintroducerad substans)
- Kotinin (nyintroducerad substans – detekterad, värde saknas)

Metamfetamin, som liknar amfetamin, redovisas som amfetamin. BzE är framförallt en metabolit (nedbrytningsprodukt) av kokain och redovisas därför sammanslaget med kokain. ODM-Tramadol är en metabolit av Tramadol, då dess värde korrelerar starkt med värdet för Tramadol så redovisas här endast värdet för Tramadol.

- Cannabis, amfetamin samt kokain redovisas som antal doser/1000 invånare under 24 timmar.

En dos cannabis (15% THC) motsvarar 125 mg, en dos amfetamin motsvarar 30 mg och en dos kokain motsvarar 100 mg.

- MDMA, Tramadol och Ketamin redovisas som total halt (mg) per 1000 invånare och 24 timmar.

Ketamin och kotinin är 2021 nyintroducerade substanser i laboratoriets testpanel. Kotinin rapporteras initialt ut som detekterad eller ej detekterad, medan Ketamin rapporteras med ett värde.

Ketamin är ett narkotikaklassat läkemedel – ett narkosmedel som kan orsaka hallucinogena effekter. I låga doser har det visat sig ge snabb effekt mot svårbehandlad depression. Läkemedlet används även som en så kallad partydrog.

Nikotin och/eller dess primära metabolit kotinin testas oftast för att utvärdera användningen av tobak.

Utförande av provtagningen

Inför provtagningen har RISE - Sektionen för kemisk och farmaceutisk kemi, skickat ut instruktioner för hur provtagningen ska genomföras. Instruktionerna har delgetts kommunens VA-personal som utfört provtagningen. Följande förfarande

TRELLEBORGS KOMMUN

har tillämpats:

- Prover samlas under en representativ tid med provtagning var 30:e minut.
- Provet samlas före inlopp till reningsverket (finns även möjlighet att testa utgående avloppsvatten).
- Fyll två 1-liters provkärl (> 300 ml är ett krav) av plast från provinsamlingskärlet, eller enligt överenskommelse. OBS ej glasflaska!
- Spara och frys (-20°C) Delprov 1. Delprov 1 ska fungera som reservprov utifall analysen misslyckas eller om provet som skickats till oss har förstörts under transporten. Reservprovet sparas hos er.
- Frys Delprov 2 (-20°C) och paketera i värmeisolerat material (t.ex. frigolitlåda) och kylklampar innan det skickas till laboratoriet för analys. Färdig etikett och följesedel används. Följesedeln ska dels skickas tillsammans med proverna samt elektroniskt tillsammans med förannonseringen

2. Resultat av Trelleborgs mätningar 2020 och 2021

Här presenteras resultat från mätningarna 2020 samt 2021. Notera att resultatet för 2020 visas med blå staplar och för 2021 används gröna staplar.

Mätningarna har både 2020 och 2021 utförts under ett dygn med start på påskafton samt onsdagen elva dagar därefter:

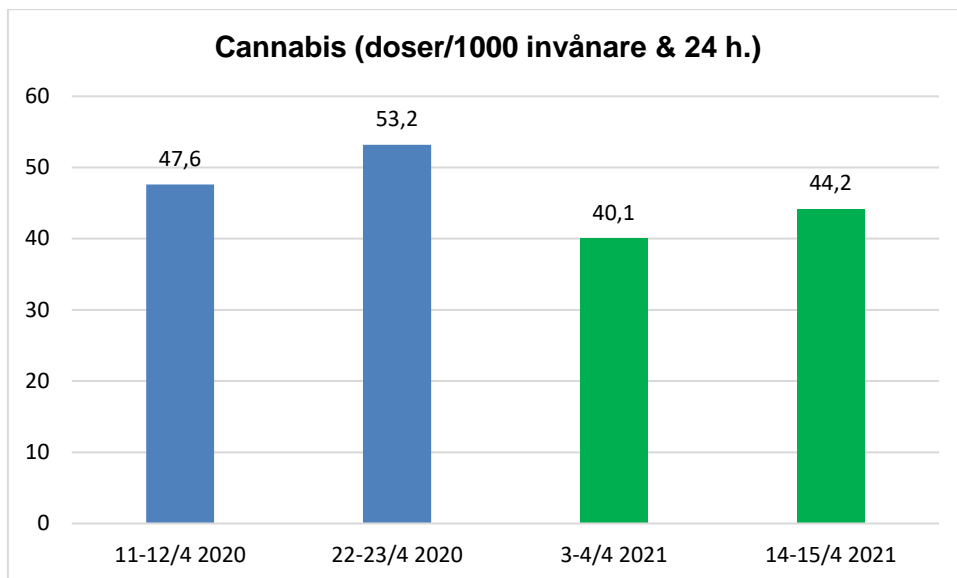
- 11/4 2020 – påskafton
- 22/4 2020 – onsdag
- 3/4 2021 – påskafton
- 14/4 2021 – onsdag

	31 dec 2019	31 dec 2020
Antal invånare i kommunen	45 440	45 877

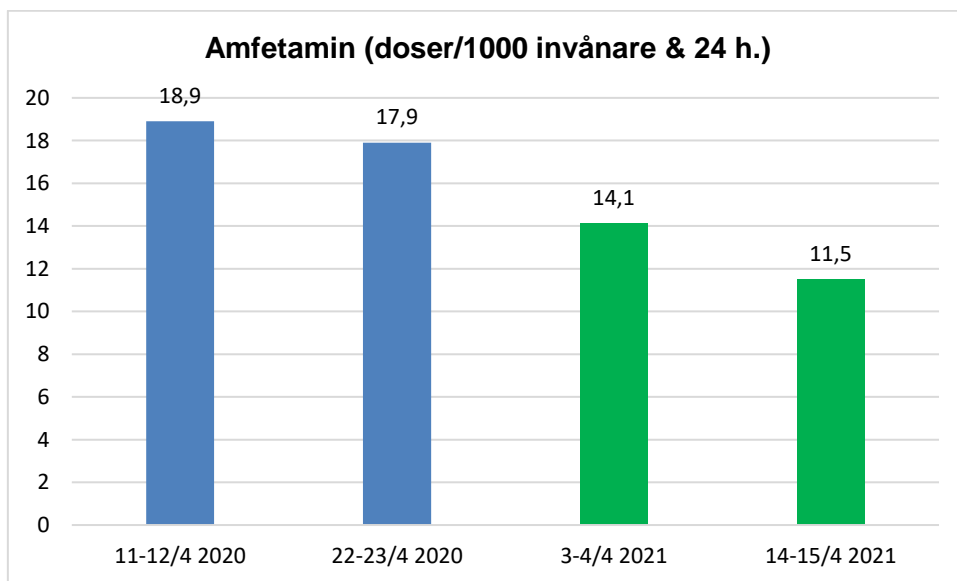
	2020	2021
Antal anslutna till provtaget VA-verk	32 479	31 687

TRELLEBORGS KOMMUN

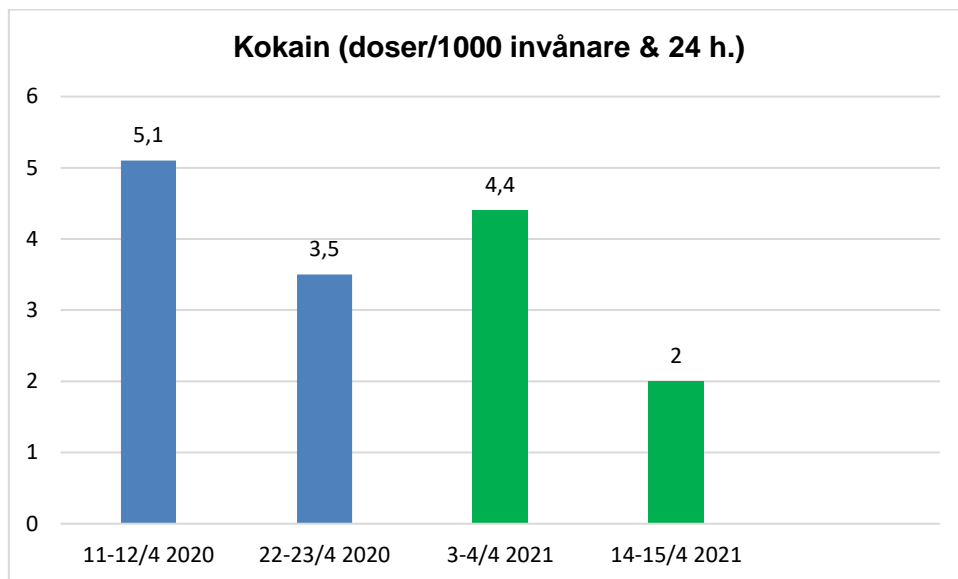
Kommentar: Antalet doser av cannabis per 1000 invånare under 24 timmar är totalt sett lägre år 2021, jämfört med 2020.

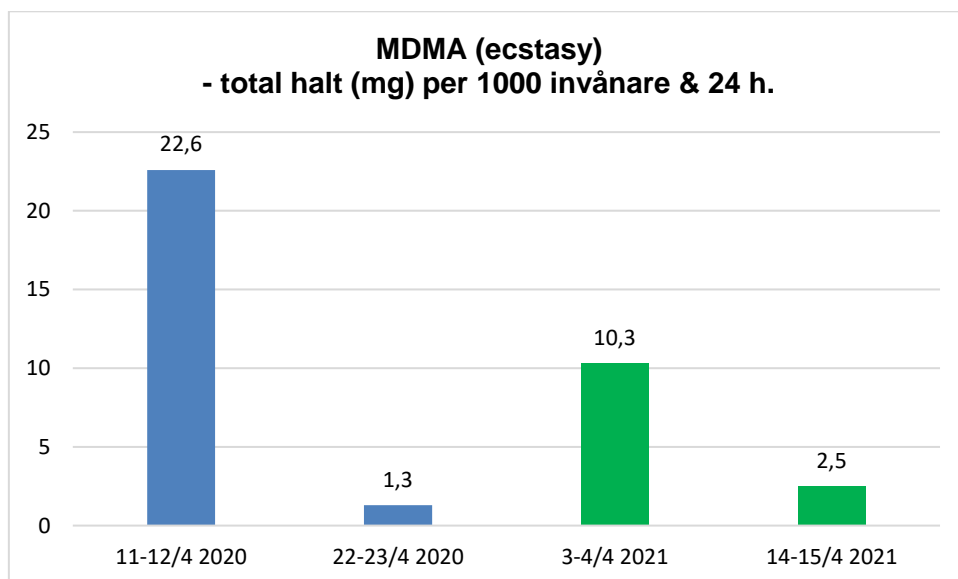
Kommentar: Antalet doser av amfetamin per 1000 invånare under 24 timmar är totalt sett lägre år 2021, jämfört med 2020.

TRELLEBORGS KOMMUN

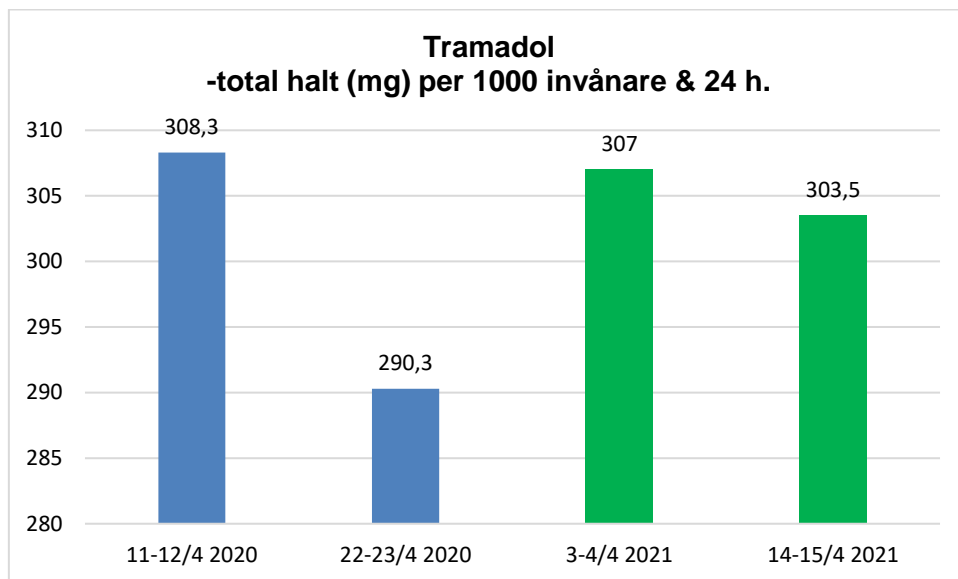
Kommentar: Antalet doser av kokain per 1000 invånare under 24 timmar är lägre 2021 än 2020, då man jämför antalet doser på påskafton respektive onsdagen.

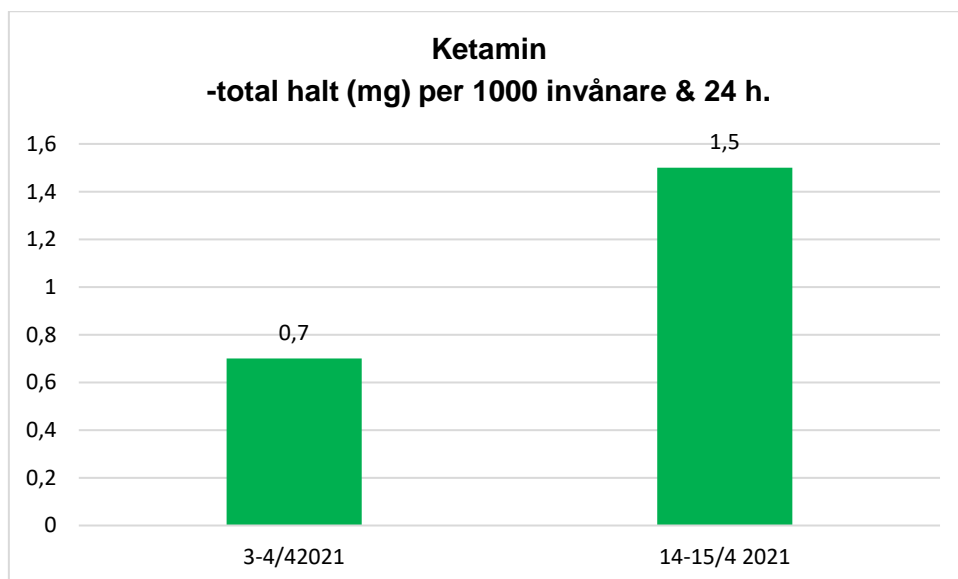
Kommentar: Antalet doser av ecstasy per 1000 invånare under 24 timmar är lägre på påskafton 2021, jämfört med 2020. Däremot något högre nivå på onsdagen 2021 jämfört med 2020.

TRELLEBORGS KOMMUN

Kommentar: När det gäller Tramadol är det i princip ingen skillnad vid jämförelse av påskafton 2020 och 2021. Däremot är nivån högre i mätningen på onsdagen 2021, jämfört med 2020.

Kommentar: Denna substans har inte tidigare analyserats. Därmed är det inte möjligt att jämföra bakåt i tiden. Då referensvärde saknas är det även svårt att avgöra innebörden av aktuellt värde. Jämförelse behöver göras med andra kommuners mätvärden.

TRELLEBORGS KOMMUN

Sammanfattningsvis

Jämfört med resultatet av provtagningarna 2020 är det vid årets båda mättillfällen lägre antal doser per 1000 invånare under ett dygn då det gäller cannabis och amfetamin.

Antalet doser av kokain per 1000 invånare under 24 timmar är jämfört med 2020 lägre 2021, då man jämför påskafton respektive onsdagen.

När det gäller Tramadol är den totala halten 2021 på i princip samma nivå som 2020 på påskafton, däremot något högre på onsdagens mätning 2021.

Angående MDMA (Ecstasy) är den totala halten 2021 lägre på påskafton, jämfört med 2020, men lite högre 2021 vid mätningen på onsdagen, jämfört med 2020.

Vad gäller Ketamin är nivåerna något olika i årets mätning. Då referensvärde saknas är det även svårt att avgöra innebörden av aktuellt värde. Jämförelse behöver därför göras med andra kommuners provtagningsresultat.

3. Folkhälsorapport 2020 och statistik från Kolada

År 2019 gjorde Region Skåne en folkhälsoenkät där alla skånska kommuner deltog. Resultatet presenterades hösten 2020. Hela rapporten finns här:

<https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/folkhalsorapporten/>

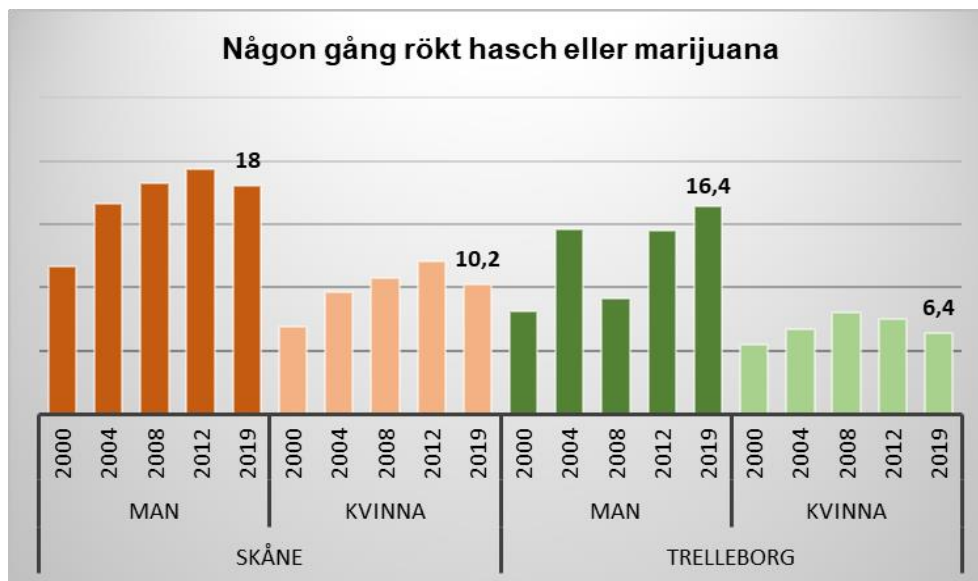
Enkäten skickades ut till 107 000 personer i åldern 18–84 år som slumpmässigt blev utvalda från befolkningsregistret. Svarsfrekvens: 44 procent.

I Trelleborgs kommun gick enkäten ut till totalt 3 408 personer. Av dessa var det totalt 1232 personer som svarade (539 män och 693 kvinnor). Svarsfrekvens: 36 procent, vilket behöver tas i beaktande vid tolkning av resultatet.

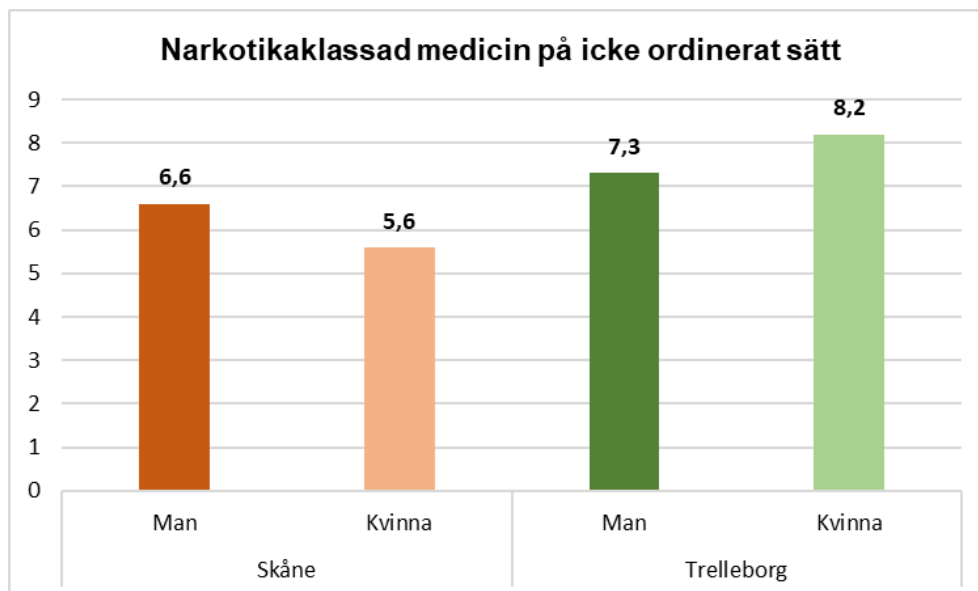
I enkäten ingick bland annat frågor om narkotika. Nedan redovisas könsuppdelad statistik av hur stor andel som någon gång rökt hasch eller marijuana samt andel som använt narkotikaklassad medicin på icke ordinerat sätt. Även statistik från Kolada gällande användning av sömn- och lugnande medel presenteras.

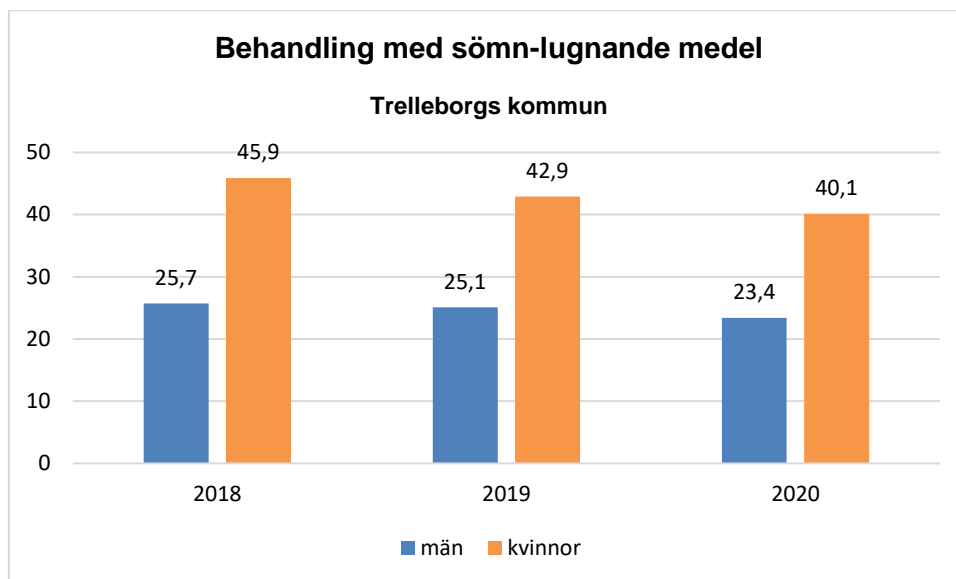
TRELLEBORGS KOMMUN

Kommentar: Enligt Region Skånes folkhälsoenkät är det, jämfört med genomsnittet för Skåne, lägre andel män och kvinnor i Trelleborg som någon gång rökt hasch eller marijuana. Bland män i Trelleborgs kommun kan man se en ökning jämfört med tidigare undersökningsår. Bland kvinnor syns däremot en nedåtgående trend sedan 2008.

Kommentar: När det gäller narkotikaklassad medicin på icke ordinerat sätt är det, jämfört med Skånes genomsnitt, något högre andel män och kvinnor i Trelleborgs kommun som använder narkotikaklassad medicin på icke ordinerat sätt. Det är inte möjligt att göra någon jämförelse bakåt i tiden gällande denna statistik eftersom frågan inte har ställts vid tidigare folkhälsoenkäter som Region Skåne har genomfört.

Kommentar: Detta nyckeltal mäter antal personer 20-79 år med regelbunden och hög användning av sömn-/lugnande medel (bensodiazepiner) per 1000 invånare. Kvinnor behandlas i högre grad än män. En nedåtgående trend ses, främst bland kvinnor. Jämfört med genomsnittet för riket 2020 behandlas såväl kvinnor som män i Trelleborgs kommun i högre grad med sömn- och lugnande medel.

Källa: Läkemedelsregistret, Socialstyrelsen.

Statistiken har hämtats från www.kolada.se

4. Aktuellt angående narkotika – i korthet

Fortsatt hög tillgång till narkotika under pandemin

Den nya rapporten Europeisk narkotikarapport 2021: Trender och utveckling publiceras av EU:s narkotikabyrå EMCDDA. Rapporten beskriver bland annat narkotikamarknaden, droganvändningen och de narkotikarelaterade skadorna i Europa, och bygger på statistik från år 2019.

EMCDDA har även undersökt covid-19 pandemins påverkan på narkotikaområdet under år 2020. Narkotikatillgången i Europa har varit fortsatt hög under pandemin. Både i Europa och Sverige är cannabis den vanligaste drogen.

Narkotikamarknaden verkar inte ha påverkats så mycket av förändringarna under pandemin. När olika länder stängdes ned blev till exempel försäljning av narkotika via digitala marknader vanligare.

Källa:

[Hög tillgång på narkotika under pandemin — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

Narkotikabrott och regional kraftsamling

Enligt Brå ökade antalet anmälningar om narkotikabrott år 2020 med 10 % jämfört med 2019. Merparten av de anmälda narkotikabrotten 2020 utgjordes av eget bruk (47 %) och innehav (43 %). De anmälda narkotikabrotten har ökat under hela 2020. Det finns regionala skillnader och en del av ökningen kan kopplas samman med Polisens insatser inom ramen för operation Rimfrost. Även tillfälliga resursomläggningar inom Polisen till följd av pandemin kan ha bidragit till ökningen.

Narkotikabrott är ett så kallat polisinitierat brott, det vill säga antalet anmälda brott beror på hur aktivt polisen arbetar mot narkotika. Det gör att man bör vara restriktiv med att dra slutsatser om spridningen av droger i samhället har ökat eller minskat genom att studera de polisanmälda narkotikabrotten.

Länsstyrelsen i Skåne har gjort en sammanställning gällande brottsutvecklingen i Skåne 2020. Av denna framgår att antalet anmälningar i Polisregion Syd ökade med 11 % jämfört med 2019. År 2016 uppmättes lägsta siffror för anmälda narkotikabrott i Region Syd. Sedan dess har antalet anmälda narkotikabrott i Region Syd ökat med 36 %.

I Skåne pågår en regional kraftsamling mot narkotika. Det är syftet med en överenskommelse som Länsstyrelsen Skåne, Polisen, Region Skåne, Kriminalvården, Tullverket, Skånes Kommuner och Sydsvenska handelskammaren skrivit under. I fokus är fyra områden; minskat inflöde, öppna drogscener¹, tidigare upptäckt av problem av personer som möter barn och ungdomar och ökad samverkan kring unga vuxna.

Källor:

Om narkotikabrott (Brå)
[Narkotikabrott - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#)

Brottsutvecklingen i Skåne 2020
[Brottsutvecklingen i Skåne 2020 JA.pdf \(paloma.se\)](#)

Om regional kraftsamling mot narkotika:
[Pressrum | Länsstyrelsen Skåne \(lansstyrelsen.se\)](#)

¹ Öppen drogscen= en geografisk plats där bruk och försäljning av narkotika sker offentligt och uppfattas som problematiskt av myndigheter och/eller allmänheten.

TRELLEBORGS KOMMUN

Narkotikavanor i Sverige bland vuxna och ungdomar

Enligt CAN:s rapport Drogutvecklingen i Sverige 2019 har användningen av narkotika i Sverige under 2000-talet varit mer omfattande jämfört med tidigare. Detta enligt såväl frågeundersökningar som olika statistiska indikatorer. Tillgången till narkotika har ökat under 2000-talet.

En viss ökning av användning av narkotika har skett bland gymnasieeleverna under 2000-talet medan situationen i årskurs 9 varit mer oförändrad. Bland elever som använt narkotika finns dock en ökningstendens vad gäller mer frekvent användning.

Enligt rapporten Skolelevers drogvanor 2020 har 9 procent av pojkarna och 6 procent av flickorna i årskurs 9 någon gång använt narkotika. Den vanligaste narkotikasorten är cannabis. Därtill uppger 8 procent av eleverna i årskurs 9 att de använt narkotikaklassade läkemedel utan läkares ordination.

I befolkningen ålder 16–84 år har en ökning av användning av cannabis skett under 2000-talet. Årsaktuell cannabiskonsumtion är vanligast i åldersgruppen 16–29 år men den största ökningen har samtidigt skett bland 30–44-åringar.

Totalt har ca 3 % i befolkningen (motsvarande 240 000 personer) använt cannabis senaste året. Användning av cannabis är vanligare bland män än bland kvinnor och könsskillnaderna uppstår i gymnasieåldern, men syns inte lika tydligt bland eleverna i årskurs 9.

Även om narkotikaanvändning har ökat i Sverige under 2000-talet ligger konsumtionen i befolkningen på betydligt lägre nivåer jämfört med exempelvis USA eller flertalet andra europeiska länder.

Källa:

Drogutvecklingen i Sverige 2019 (CAN rapport 180)

[Drogutvecklingen i Sverige 2019 \(can.se\)](https://www.can.se/rapporter-och-statistik/2019)

Skolelevers drogvanor 2020 (CAN rapport 197)

[can-rapport-197-skolelevers-drogvanor-2020-pdf.pdf](https://www.can.se/rapporter-och-statistik/2020)

Socioekonomiska skillnader och narkotikaanvändning

CAN har på uppdrag av Folkhälsomyndigheten undersökt hur sambandet ser ut mellan narkotikaanvändning och socioekonomisk position. Svar från runt 6 800 personer i åldern 25-64 år ingick i studien. Kartläggningen beskriver socioekonomisk position utifrån tre olika definitioner: utbildning, sysselsättning och inkomst.

Resultaten visar sammanfattningsvis att det är något vanligare att ha använt

TRELLEBORGS KOMMUN

narkotika bland personer med lägre socioekonomisk position, men framförallt att den gruppen använder narkotika oftare.

Grupper med lägre utbildning, lägre inkomst och de som står utanför arbetsmarknaden har en mer frekvent och därmed troligen mer problematisk användning av narkotika, jämfört med grupper med högre utbildning och inkomst samt grupper som befinner sig i arbetslivet.

När det gäller olika socioekonomiska gruppers andel av den totala narkotikaanvändningen i Sverige, pekar resultaten på att varken gruppen med lägst eller högst socioekonomisk position skulle stå för en majoritet av narkotikaanvändningen i Sverige. Det finns alltså inget stöd för att en specifik socioekonomisk grupp skulle bidra till majoriteten av efterfrågan på narkotika i Sverige och därmed till den narkotikarelaterade brottsligheten.

Källa:

Socioekonomiska skillnader i narkotikaanvändning bland vuxna i Sverige (CAN rapport 198) [can-rapport-198-socioekonomiska-skillnader-i-narkotikaanvandning-bland-vuxna-i-sverige.pdf](#)

Ungas attityder till narkotika

(CAN) har i en nationell studie även undersökt ungas attityder till narkotika. Av rapporten Upp till var och en? framgår att det har skett stora förändringar mellan åren 2003 och 2019 i ungas attityder (årskurs 9) till narkotika.

- Unga idag är mindre benägna att uppfatta narkotika som ett problem och har en mindre restriktiv syn på narkotika. 27 procent anser att det är upp till var och en om man vill använda narkotika.
- Det fanns vissa skillnader i attityder mellan pojkar och flickor. Pojkar var både mindre restriktiva och mindre benägna att uppfatta narkotika som ett problem.
- Även om det skett stora förändringar mellan åren, uppfattar de flesta trots allt narkotika som ett problem.
- I ju högre grad narkotika sågs som ett stort problem samt ju mer restriktiv inställningen var till narkotika, ju lägre var sannolikheten för användning.

Sambandet mellan att ha en restriktiv syn på narkotika och att ha använt någon gång hade dock försvagats 2019 jämfört med 2003. Detta tyder på att ungdomars attityder till narkotika och användningen hänger ihop på individnivå.

I rapporten konstaterar CAN att det är angeläget att ytterligare försöka klarlägga

TRELLEBORGS KOMMUN

sambandet mellan ungas attityder till narkotika och risken för användning, eftersom det inte går att helt förlita sig på gamla sanningar om att insatser för att förändra ungas attityder kommer att leda till minskad konsumtion.

Källa:

Upp till var och en?

CAN – fokusrapport 07 fokusrapport-07-2020.pdf (can.se)

Tramadol och unga

Tramadol är ett smärtstillande narkotikaklassat läkemedel, det tillhör gruppen opioider.

Maria Malmö är en öppenvårdsmottagning för unga upp till 25 år med missbruksproblem. Den drivs av barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och Malmö stad. De flesta som söker hjälp hos Maria Malmö är beroende av cannabis, men andelen som har Tramadol som huvuddrog har ökat.

Ett problem är uppfattningen om att Tramadol skulle vara ofarligt, eftersom det är ett läkemedel. Ofarlighetsstämpeln måste bort.

En studie som Maria Malmö gjort visar bland annat att:

- Riskgrupperna är i stort desamma som för missbrukare av alkohol och cannabis. Men de som missbrukar Tramadol riskerar i större utsträckning att drabbas av psykisk ohälsa och att börja med andra droger.
- En förhållandevis stor andel som hade tramadolmissbruk var dömda för brott. Tramadol är utbrett i kriminella kretsar eftersom man blir orädd och känslökall.
- Till en början är missbrukaren social och pigg. Men snart vänder skolresultaten nedåt, eftersom Tramadol så småningom leder till trötthet, inåtvändhet och kognitiv tröghet.

Tramadol försämrar långtidsminnet medan cannabis försämrar korttidsminnet. Ett blandmissbruk medför att inläringen försämras kraftigt.

Källa:

<https://accentmagasin.se/narkotika/vi-maste-fa-bort-ofarlighetsstampeln/>